

Friese CO₂ Wijzer onderschrijft: ook in Friesland gaan we de doelen van 2030 niet halen

Het Nederlands klimaatbeleid streeft ernaar om tegen 2050 geen uitstoot van broeikasgassen meer te hebben in Nederland. Dit komt neer op een reductie van ongeveer 55% in 2030 ten opzichte van het niveau van 1990. Het is van belang om te weten waar we staan. Wat moet er worden gedaan en waar moet de Friese focus liggen? Om een duidelijk beeld te geven van de CO₂-uitstoot brengt de Friese Milieu Federatie (FMF) jaarlijks de CO₂ Wijzer Fryslân uit. Deze wijzer is gebaseerd op de CO₂ cijfers van het RIVM over het jaar 2021 en categoriseert de Friese uitstoot naar sectoren zoals opgenomen in het Nationaal Klimaatakkoord. Fryslân is een agrarische provincie, daardoor is het geen verrassing dat de meeste emissies uit de landbouwsector komen. Volgens de wijzer is de sector Landbouw en landgebruik verantwoordelijk voor maar liefst 57% van alle uitstoot in Fryslân. De uitstoot is aanzienlijk en er is nog geen duidelijke daling zichtbaar. De sector Industrie laat een daling en stabiliteit zien in de uitstoot.

Een instrument voor inzicht

Een instrument voor inzicht De CO₂ Wijzer Fryslân is een instrument om de Friese uitstoot door de jaren heen te volgen. Originele gegevens van het RIVM (www.emissieregistratie.nl) vormen de basis, ingedeeld naar de sectoren in het Klimaatakkoord. Om te voldoen aan de richtlijnen van het Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) van de Verenigde Naties, zijn de emissies door landgebruik aan de data toegevoegd. Hiervoor is gebruik gemaakt van een wetenschappelijke publicatie (Lof et al., 2017). Van alle broeikasgassen zijn zowel koolstofdioxide, methaan als lachgas meegenomen. De cijfers zijn, net als in het Klimaatakkoord, in koolstofdioxide equivalenten. De FMF gebruikt deze wijzer om de uitstoot in de provincie te monitoren en de discussie te voeden over effectieve benaderingen om de klimaatdoelen te halen.

Uitstoot per sector

Nadat we de verschillende sectoren van het Klimaatakkoord hebben bekeken, valt direct op dat de grootste hoeveelheid uitstoot in Friesland afkomstig is van de landbouw- en landgebruikssector. Deze uitstoot komt voornamelijk van veehouderijen, waar de veestapel zorgt voor gasen tijdens de spijsvertering en mestproductie. Ook de veenweiden vallen onder deze sector, waar lage waterstanden leiden tot oxidatie van het veen. Jaarlijks komt dit neer op een uitstoot van 57% van het totaal, wat gelijk staat aan 4,7 miljoen ton CO₂.

Wat is een megaton CO₂?

In de literatuur wordt er vaak gesproken over kilogrammen, tonnen of zelfs soms megatonnen CO₂ (equivalenten). Dit zijn meeteenheden die gelijk staan aan de CO₂-uitstoot van een bepaalde activiteit. Soms zijn die activiteiten 1 op 1 te meten, zoals bij de CO₂-uitstoot bij de verbranding van benzine, maar bij andere gevallen komt hier nog een berekening aan te pas bijvoorbeeld als het gaat om de uitstoot van methaan binnen de veehouderij.

Om een beeld te geven wat de uitstoot van 1 mton CO₂ inhoudt hier een aantal cijfers op een rijtje. De uitstoot van 1 Megaton CO₂ staat gelijk aan:

- 4.500.000km autorijden op benzine;
- 5.000.000km vliegen met het vliegtuig, ofwel 125 rondjes rond de aarde;
- Bijna een maand lang 10 minuten warm douchen voor alle inwoners van Fryslân;
- Productie van 10 megaton broccoli.

Deze trend heeft te maken met een kleine daling van de uitstoot in de sector landbouw en een lichte stijging van het geheel van de CO₂ uitstoot. In Fryslân hebben de industrie- en energiesector een kleine rol van betekenis. Er zijn in Fryslân relatief weinig grote CO₂ uitstotende bedrijven, zoals bijvoorbeeld TATA Steel in Noord-Holland. Een belangrijk deel van de in Fryslân gevestigde industriële bedrijven die verplicht deelnemen aan het EU ETS systeem zijn bovendien landbouw gerelateerd.

Grootste uitstoters industrie

Een belangrijke sector zoals beschreven in het Klimaatakkoord, maar toch relatief klein in de provincie Friesland, is de industrie. Deze sector draagt ongeveer 4% bij aan de totale CO₂-uitstoot in Friesland, wat vrijwel gelijk is gebleven aan het vorige jaar. Friesland Campina Leeuwarden is het voornaamste bedrijf binnen deze sector wat betreft CO₂-uitstoot en heeft tussen 2015 en 2019 meer dan 10% extra broeikasgassen uitgestoten. Opmerkelijk genoeg heeft Friesland Campina in 2020 en 2021 gemiddeld zo'n 15% minder uitgestoten en in 2022 weer het niveau van daarvoor bereikt. Na Friesland Campina Leeuwarden is Sonac Burgum de grootste uitstoter. Sonac verwerkt eiwitten, vetten, mineralen en andere natuurlijke ingrediënten uit dierlijke bijproducten. De uitstoot was bijna verdubbeld in 2019 ten opzichte van 2015, maar het bedrijf heeft deze uitstoot met meer dan een derde verminderd. Een kleiner bedrijf, Frisia Zout, heeft zijn CO₂-uitstoot zelfs met 90% verminderd door gebruik te maken van restwarmte van het nabijgelegen Omrin. Zo heeft het op een nieuwe duurzame manier de CO₂-uitstoot weten te verlagen.

Over het algemeen is de uitstoot binnen de industrie in 2022 verminderd of stabiel gebleven. Aangezien er al voor 2020 een daling te zien was, lijkt het waarschijnlijk dat deze trend zich na de coronacrisis voortzet. Ondanks dat de industrie in het Klimaatakkoord als een van de belangrijkste sectoren wordt genoemd om CO₂-uitstoot te verminderen, is het in Friesland een kleinere sector waar al daadwerkelijk een daling zichtbaar is.

Daling in de sector landgebruik en natuur zichtbaar

Zoals eerder vermeld, komt het grootste deel van de CO₂-uitstoot in Friesland voort uit de landbouw, voornamelijk vanwege de veeteelt. Ongeveer een derde van de totale uitstoot in Friesland is toe te schrijven aan de landbouw. Binnen deze sector is met name het rundvee de grootste bron van CO₂- en CH₄-uitstoot, waarbij het merendeel van deze uitstoot plaatsvindt binnen de natuurlijke omgeving. Varkens- en pluimveehouderijen dragen gezamenlijk enkele procenten bij aan de uitstoot binnen de landbouwsector. De overige uitstoot komt voort uit verschillende bronnen, zoals landbouwvoertuigen, indirecte broeikasgassen en andere landbouwhuisdieren. Een aanzienlijke vermindering van de veestapel zou leiden tot een aanzienlijke daling in CO₂-equivalenten, vooral gezien het feit dat vooral runderen aanzienlijke hoeveelheden methaan uitstoten. De verhouding van CO₂-equivalenten van runderen, varkens en pluimvee is respectievelijk 1:36:360.

Wat kan jij doen?

Hoewel er stappen worden gemaakt in alle sectoren om de CO₂-uitstoot terug te brengen, blijft het een grote opgave. Regelgeving, verzwaren van het net, de woningbouwopgave; het zijn allemaal voorbeelden hoe uitdagingen van de toekomst nóg complexer worden terwijl onze energiebehoefte juist groter wordt. In de categorie gebouwde omgeving is de uitstoot ook toegenomen t.o.v. 1990 met maar liefst 0,2 megaton. Toch zijn er manieren waarop je als consument het energieverbruik kunt beperken.

Je zou als consument kunnen denken aan:

- Minder of zuiniger autogebruik: vaker het OV gebruiken of carpoolen. Bussen rijden tegenwoordig vaker op waterstof. De uitstoot van CO2 bij personenauto's is in de provincie Fryslân met een kwart verminderd ten opzichte van 1990, maar er is nog ruimte voor verbetering;
- Huisisolatie, LED-verlichting en het gebruik van zonnepanelen of windenergie zijn allemaal manieren om je energieverbruik te beperken. Isoleren blijkt vaak een (financieel technisch) eenvoudige manier om energieverbruik terug te dringen;
- Minder vlees eten is beter voor het milieu, omdat plantaardig voedsel minder belastend is voor het milieu dan vlees. De productie van met name rundvlees is voor het overgrote gedeelte verantwoordelijk voor de CO2-uitstoot in de landbouw in Fryslân;
- Recyclen is een goede manier om afval te verminderen en zuinig om te gaan met grondstoffen;
- Je kunt je consumptie verminderen door bijvoorbeeld zoveel mogelijk spullen en kleding tweedehands te kopen i.p.v. nieuw. Let hierbij ook op waar je de spullen of kleding aanschaft. Online platforms voor tweedehandsproducten vergroot het aanbod aan producten, maar zorgt tijdens het vervoer ook weer voor CO2-uitstoot;
- Lokaal voedsel kopen is beter voor de lokale economie én het milieu. Zo verminder je het aantal voedselkilometers en daarmee de uitstoot van CO2 voor jouw maaltijd;
- Je kunt je CO2-uitstoot verminderen door minder te vliegen en vaker de trein te nemen. Dit wordt binnen Europa steeds gemakkelijker

Tot slot

De FMF vindt dat de cijfers van de laatste jaren teleurstellend zijn wat betreft het verminderen van CO2-uitstoot. Hoewel sommige bedrijven grote vooruitgang boeken, blijven er grote uitdagingen, vooral in de landbouwsector.

Het huidige politieke en natuurlijke klimaat heeft de dringendheid om over te stappen naar duurzamere energie alleen maar vergroot. Denk aan de oorlog in Oekraïne en de hogere gasprijzen die daarmee samenhangen, waardoor mensen te maken kregen met energiearmoede. Dit maakt de overgang naar duurzame energie nog belangrijker. Maar ook de stijging van de gemiddelde temperatuur en de steeds extremere weersomstandigheden, als gevolg van de hogere CO2-uitstoot en klimaatverandering, vragen om actie.